

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
21 Novembre st. v.
3 Decembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 47.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Bărbatul nevestei frumoase.

— Novelă. —

(Urmare și fine.)

Alții afirmau lucruri și mai mari. Erau și d'aceia, cari diceau, că în urmarea cheltuelilor multe pricinuite prin serata acésta, bărbatul ș-ar fi luat înima 'n dinți și ar fi declarat nevestei sale neted și verde, că treba nu merge bine, că astfel se vor ruina cât mai curând.

Însă nimene nu putea dice, că a fost față la acésta scenă, nici nu o credeă dar nimeni. Cine ar fi și putut presupune atâta curagiu despre „bărbatul nevestei frumoase” ?!

Faptul eră, că dânsul începù a deveni posomorit. A perdut și un proces mare, ceea ce îl necășiea peste mesură. Căci l'a perdut prin neglijință. Nu s'a putut duce ênsuși la pertractare, căci a trebuit să facă tocmai atunci o vizită cu nevastă-sa. A trâmîs dară pe altul, și acela a susținut cauza rău.

Plânsori de asemenea natură se auđiau apoi și din alte părți. Ômenii diceau, că dânsul a primit anticipativ o mulțime de bani dela comune rurale și dela particulari, pentru ca să scôtă la cale niște procese încurcate. Însă el s'au dus cu nevăsta pe la băi și petreceri, ier procesele remaseră nelucrate și pierdute.

Atâte șgomote fireșce că atraseră luarea aminte a opiniunii publice. Bietul Cucandeu nici nu visă, că lumea șcie secretele lui și că urmăreșce cu atențiune încordată toți pașii lui. Erau mulți interesați, de aceea deveni și interesarea atât de generală.

Urmarea acestor șopte multe fu antăiu, că clienți noi nu mai viniau, ier cei vechi își retrăgeau rënd pe rënd procesele. Apoi urmară neplăcerile materiale, ômenii își cereau banii câștigați prin proces, dar bani nu erau ca 'n palmă.

Și astfel într'una din zile fiul bocotanului Tanase Cucandeu, se trezi așa dicând cerșitor. El a cređut, că bogăția tătâne-sau nu putea să trecă, macar s'o mănânce tot cu lingura; dar ietă că nevăsta frumoasă a fost în stare să facă în scurt timp ceea ce el n'ar fi cređut.

Tot ce-l mângăia, eră presupunerea, că lumea nu cunoșce încă starea lui materială derangiata, că prin urmare încă nu este cu totul perdut. El credeă, că se va rehabilita, mai are prieteni cari îl vor ajutoră, va începe o viață cu totul contrarie celei de pân'acuma, se va pune de nou la lucru ca 'n anii primi, clienții se vor rentorce și vor aduce cu sine bună starea materială de odinioară, — și atunci va fi ierăș fericit.

Fireșce că și nevăsta își va schimbă traiul. În locul lucului de pân'atunci, va introduce o economie, în locul petrecerilor șgomotoșe — o viață mai casnică.

Așa credeă el.

Și tocmai când voi să mērgă la nevăsta sa a-i împărtăși starea în care au ajuns, rugându-o să consimtă și dânsa a se conformă situațiunii de silă, intră ea la dânsul.

Ea la dânsul !

Acésta înfățișare neașteptată într'atâta îl surprinse, încât vocea-i amuți și uilă tot ce voi să-i dică.

Cum să nu ? Trecură ani îndelungați, de când dânsa nu se mai ivi în apartamentul lui. Totdeuna i părea un ce dejositor a se duce acolo, unde puteau să intre tot felul de ômeni de rënd. Ôre ce a îndemnat-o acuma să-și invingă ambițiunea și să vină la dânsul ?!

De bună sēmă vr'un motiv forte cumpenitor.

Pôte că și dânsa a recunoscut situațiunea în care alunecară și vine a propune vr'un mijloc de mântuință.

Ce femeie bună !

Pe când el medită astfel, ea se apropiă de dânsul și neteđindu-i bărbia, (ceea ce asemenea n'a făcut de mulți ani), i dîșe :

— Iubite Găvrilă, am vinit să-ți fac o propunere.

— Propunere ?

— Care sigur îți va face și ție plăcere.

— Ca tot ce-mi vine dela tine. E bine, ce ?

— Să călătorim în Italia.

Bietul Cucandeu mai că 'ncremeni când auđi aceste vorbe. Acuma să călătorescă dânsul în Italia, când de zăpăcit nu mai șciea ce să facă ? Acuma să-și facă plăceri, când n'avea ce mănca ?!

— Ah ! femeia acésta nu va deveni nici odată destul de seriôsă !

În loc de respuns, el scôșe un riset amar.

— Șcii, că mi-ai promis, că vom face o călătorie prin Italia, — adause ea. Acuma ar fi timpul cel mai potrivit.

— Cel mai potrivit !

Putea să fie pentru el satiră mai mușcătore, decât acuma aceste cuvinte ?!

O întrebă dară :

— Glumeșci séu vorbeșci serios ?

— Serios.

— Dar nu șcii nimic din cele ce am pățit ?

— Ba șciu.

— Și totuș îmi faci asemenea propunere ?

— Tocmai pentru aceea ț-o fac. Ești obosit, ai trebuință de distracție; ietă pentru ce ți-ar face bine o călătorie prin Italia tocmai acuma.

— Dar știi că n'am parale.

— Știu.

— De unde să plătesc dară cheltuielile de călătorie?

— D'aice.

Și cu aceste vorbe nevêsta i dete un plic de bancnote! El le luă în mână, le numeră. Erau tocmai două mii de florini.

— De unde ai căpêtat tu banii aceștia? — își întrebă el nevêsta.

— O moștenire de după bunica, ce mi-a sosit tocmai astăzi pe poștă.

— Și tu vrei ca noi să cheltuim banii aceștia făcând o călătorie prin Italia?

— Da.

— N'ar fi mai bine, ca să plătim ceva din datoriile noastre și să cumpărăm ceva de folos?

— Pentru mine sănătatea ta e mai prețioasă decât ori ce 'n lume. Sănătatea ta sdruncinată acuma poftesc se-ți cauți distracție. Eu dară bucuros dau banii pentru scopul acesta, numai să te pot vedé restaurat. De vei fi deplin sănêtos și linișcit, ne vom rentôrce și-s sigură, că munca ta ne va produce ierăș bunătatea de demult.

Cucandêu își privi uimit soția. Și privind-o, i părea că vede înainte-și un ânger coborît din ceriu. Atâta iubire, atâta jertfă pe cine n'ar fi emoționat!?

— Ânger! — exclamă dênsul și o îmbrățișă ferbinte.

A două zi dênșii, fără să dea de șcire nimenuia, plecară în Italia.

*

Călătoria în Italia dură un timp mai îndelungat, decât cum își întipui bărbatul fericit. Dar timpul trecea iute, căci plăcerile se perëndau în fie-care zi ca și colorile unui caleidoscop.

Dela o vreme însă el băgă de sémă, că cheltuielile se fac în mësura mult mai mare, decât ca suma adusă de nevêstă sa să pôtă ajunge încă mult timp.

El împărtăși acêsta și ei, dar ea — căci ea ducea deja și cassa — i respunse arêtându-i o nouă sumă de bani, ce a căpêtat de acasă.

Cucandêu se miră, cum a devenit muierea lui de odată așa bogată? Dar nu scrută, că de unde, ci numai se bucură.

Așă trăiră ei vr'o trei luni.

Odată rentorcându-se el singur acasă dela un prieten, găsi pe mësă următórea scrisóre:

„Gavrilă,

„Te-am înșelat. Ț-am pêtat onórea, Ț-am jefuit averea. Am fost ingrâtă. Nu mai sânt vrednică să fiu a ta.

„Adio pe vecie! Și iertă pe nefericita-ți

Elvira!“

Bietul Cucandêu incremeni. Nevêsta lui, femeia fără sémên, ângerul căzut din cer, să-l fi înșelat!

Grozav!

În momentul prim nu șciea ce să facă. Dar când servitorul din otel i presintă o socotelă neplătită, se trezi.

Neavând bani, își vëndu iute tóte efectele, orologiul, ânelele și plăți. Apoi cu inimă sdruncinată se rentôrse acasă 'n satul lui.

Sosit, îl așteptă o surprindere mare. Ușa cancelăriei sale eră lipită cu o mulțime de proteste pentru polițe, a căror termin espiră în timpul când el își făcú plăceri prin frumoșa Italie.

Se miră fôrte, căci el nu-și aducea amintire să fi subscris decât o singură poliță, al cărei termin însă încă n'a espirat.

Le studiă mai de aprópe. Tot nume cu cari n'avu nici o legătură de afaceri. Și ce sume! Înpăimântător! Cum le adause cu graba, se urcară peste dece mii de florini. Perii i se sculară în vârful capului.

— Aice s'ascunde o mare mișelie, — gândiă dênsul. Cineva mi-a falsificat subscrierea.

Numai decât se duse la tribunal să afle adevêrul. I se aretară polițele. Privi subscrierile lui. Tóte erau false. Cunoscú chiar scrisórea. Eră a — nevêstei sale.

Nefericitul Cucandêu gândiă ca să 'nvêrteșce lumea cu el, ochii i se paingenară și trebui să se rađeme de pãrete, ca să nu cađă la pãmênt.

Dar nu grăi nici un cuvênt. Se 'ntări iute. Se urcă în trasură și se duse acasă.

Acolo se 'ncuiă și peste puțin servitorii auđiră o pușcătură din odaie.

Sparseră ușa, intrară și gãsiră pe stăpânul lor, rostogolit în sângele seu cald, mort, mai ținând în mână un revolver . . .

Atunci pentru prima óră vorbi lumea fără batjocură de — bărbatul nevêstei frumoșe.

Iosif Vulcan.

A m i n t i r e .

rai în doliu când, dulce ânger,
Ântăia dată te-am întâlnit.
Pe fruntea-ți albă nenorocirea,
De care nimeni nu e scutit,
Lăsase vèlu-i cernit, de jale,
Ca nori o pată p'un câmp verșit.

În giuru-ți totul eră 'n durere!
Natura 'ntrégă simpatisă
Cu tine: unda Moldovi 'n vale
Gemea cu vèntul ce-o turbură,
Ieră echoul printre coline
Plânsul lor jalnic îl repetă.

Zimbit-ai însă, și-asta zimbare
Goni din giuru-ți jalnicii nori,
Cum faptil zilei alungă nóptea
Vestind naturei albele zori,
Ce fac să ridă, în ochi cu lacrimi,
Ale câmpiei fragede flori.

Atunci durerea-ți trecu în sinu-mi:
Șciam că n'aveam mult timp s'admir
Privirea cea mai pètrunđetóre,
Chipu-ți mai dulce ca un delir
De fericire, nici s'aud glasu-ți
Mai blând c'al serei duios zefir.

Ađi, când mai mare este durerea,
Care în peptu-mi s'a incubat,
Trimite-mi vèlu-ți cernit de doliu.
Sè-l port pe sinu-mi nemângăiat,
Căci al meu suflet e plin de jale,
De când de tine m'am depãrtat.

Iuliu I. Roșca.

Însemnătatea igienei.

De ôre ce igiena cuprinde în sine învățătura pentru susținerea sănătății — la Greci veghia Hygea, feta Țului Esculap asupra sănătății — și prin aceasta pentru lungirea vieții, de aceea este necesar ca fie-care om să aibă cunoștința macar numai despre cele mai elementari principii ale acestui studiu. Acesta trebuie să devină obiectul învățătorei publice așa ca deja pruncii din școlă, ier în locul prim partea femeiească, care este și va fi contingentul de mame al generațiunii viitoare, să-și agonisească cunoștințe despre condițiunile sănătății, ca despre cel mai scump bun pământesc și să nvețe cum să se ferescă de morb, ca de amăritorul și conturbătorul vieții.

Cu bucurie privim la mișcările ce se fac în favorea igienei. Se țin prelegeri publice, ȃiarele își deschid colonele sale, ier statele civilizate se ngrigesc — în privința de a se lăți cunoștințele igienice. În Budapesta mai ȃilele trecute s'a adresat societatea medicilor într'un memorand cătră regim, cerend ca igiena să se introducă ca studiu obligat în toate școlele. Fiind că opiniunea publică e favoritoare acestui studiu, de aceea putem aștepta că se va și introduce. Bine va și fi! Mai bine de cât a intabulă mintea sërmanilor prunci pentru mii de cuvinte din limbi străine seu de prin istoria biblică și altele, de cari în viața practică pré puțini dintre ei au folos. Că trebuie să recunoșcem, cumcă ori și ce legislațiune sanitară, ori și ce svat provenit macar din cea mai înaltă știință de medicină, rămâne totdeuna pe nedeplin executată, decât igiena nu află la popor ôreș-care pricepere generală, care să-l convingă despre salubritatea organizațiunii create pentru realizarea tendințelor igienice și despre nisuințele de ajutor ale medicilor binevoitori.

Pré frumoasă intențiune a avut eruditul nostru bărbat dr. Vasiciu, când a întemeiat foia intitulată „Higiena și Școlă” pentru popor, care pe de o parte a și conținut instrucțiuni foarte folositoare, însă pe de alta — și acesta nu o pot retăce — a lucrat într'acolo, ca să-și câștige proseliți, cari din vre-o nefericire devenind morboși să se înroleze de pațienți nihilisti adeca să desconsiderare ca totul pe medic. Să mai adăugem cătră acesta și împregiurarea, că avend poporul nostru mai tot medici neromâni, din firea lucrurilor urmază, că în densii nu-și pré pun încrederea, și decât i și chiamă vre-odată, aceea numai în momentul ultim se ntêmplă, așa că de odată apare la patul morbosului și medicul trupesc și cel sufletesc. Cel dintâi nu șciu decât va mai avé voie să întreprindă ceva pe ruinele vieții pațiențului celui numai cu sufletul în ôse, ier cel din urmă firește că-și va puté implini chiamarea cu conștiință.

Cu cât un popor e mai primitiv, necivilizat, cu atâta mai puțin șcie de necesitatea consultării medicului. Cred că nu me nșel decât esprim aceea opiniune, cumcă bărbații noștri de frunte, și între aceștia fie-mi permis a pronunția în prima linie numele grațiosului meu patron George Mocioni de Foen, preved necesitatea poporului nostru de medici crescuți din sinul lui, și de aceea îndemnă și spriginesc mai bucuros pe tineri spre acesta carieră. Ier din contra cu cât o țără e mai destéptă și mai puternică, cu atâta mai mult grigeșce de afacerile sanitare și de esecutorii acestora. Anglia pôte servi în acesta privință de model tuturor țerilor. Poporul ei posedo a putere spirituală și materială demnă de admirat, negreșit pentru că nentrerupt a grigit de sănătatea sa și de cultivarea facultăților și energiilor sale. O privire peste istoria acestuia arată evident, cum s'a făcut mare și tare. Poporelul de pe jumătate de ôstrov a supus și asimilat șieși Scoția și

Irlandia, ba apoi a bătut și pe superba Franția; a împoporat America de Nord, a făcutu și din Australia sălaș și a pus mâna sa ferocă pe India. Peste totă marea dominază drapelul engles. Oceanul, Gibraltarul, Sânta Helena, Capul de bună speranță, marea roșie și altele, toate sânt posesiune englesă. Nimene nu se va îndoi, că atari fapte mari s'au putut îesoperă numai pe lângă conservarea deplinei sănătăți, pe lângă îngrigirea de bună starea singuratecilor, familielor și a statului întreg, mai de parte pe lângă străduința înțeleptă de a sporî genul prin generațiune sănătôsă și multe alte însușiri frumoșe, cari mai toate taie în sfera igienei.

Engleșii în privința morbului mai mult purced după acel principiu, în sensul căruia morburile sânt mai ușore de încungiurat, de cât de tractat, precum afirmă și renumitul igienist german Oesterlen ȃicend: „Că morbul așa se pôte evită ca fulgerul și focul”. Ei mai bucuros solvesc medicului tacea anuală când n'a fost nime morbos în casă-li, de cât la din contra, și anume îl onoreză pentru că li-a cercetat casa, li-a tras atențiunea asupra vr'unei însușiri rele a locuinței, care ar fi putut aduce vr'un scădement sănătății și asupra altor pericle morbifere.

Venind vorba despre locuințele engleșilor, acestea — mai cu sémă cele locuite de clasa medie și cea mai înaltă — merită totă recunoștința în privința convenienței practice. Fie-care familie își are casa sa în forma unui mic castel, în care trăieșce în deplină comoditate și negenat de nime; dar și pentru lucrători s'au zidit căși amesurat împregiurării destul de suferibile. Fireșce că în anumite locuri a orașelor mari, unde locul e foarte scump, nu se pot nici ei reținé dela zidirea cășilor cât casarmele de mari, cari apoi cuprind în sine numeroșe familii. Dar nu numai locuințele, ci ori și ce doctrină igienică e bine sulevată de cătră engleși. Bunôră referitor la nutriment ne convingem pré ușor despre acesta din următorul cas concret. S'a făcut un tunel lung pe sub pământ, la lucrarea căruia la început au fost aplicați lucrători franceși. Aceștia de lucrul cel greu și la loc rău se bolnaviau în număr foarte mare, ba unii și muriau. Ce să facă conducătorii lucrării? Li s'au imbiat lucrători engleși, pe cari i-au și aplicat. Aceștia își căută de lucru fără macar să se fi bolnăvit, necum să fie murit vr'unul. S'a cercat după causă, care s'a și descoperit în nutrimântul corespunȃtor lucrului greu, adeca engleșii trăiau mai mult cu carne și cu alte mâncări pur nutritore, ier franceșii nu. S'au îndemnat apoi și cești din urmă a trăi cu asemenea cost ca al lucrătorilor engleși — plată aveau de ajuns și pentru acest mod de trăit — și suprinderea, că pe lângă astfel de bucate și franceșii au suportat acest lucru silnic, s'a și ivit. Să vede dar că până și lucrătorul engles șcie cum să grigescă de corpul seu la lucru mai greu ori mai ușor.

Multe instituțiuni igienice ale engleșilor a și produs fructe destul de îmbucurătoare pentru ei. Așa de esemplu referitor la orașul London s'au dovedit cu date statistice culesse de dr. Greenhow, cumcă în acest oraș proporțiunea morților din ce în ce se mai ameliorază, măcar că locuitorii din ce în ce se tot mai înmulțesc. Dela anul 1681—1690 când au locuit în London la vr'o 530,000 de suflete, între o mie au murit 42 pe an, de la 1746—1755 fiind 653,000 de locuitori au murit 35 la mie, dela 1846—1855, în care restimp au dominat cholera, pe lângă urcarea numărului locuitorilor la 2.362,000 din o mie numai 25 au murit pe an. Causa mortalității puține să n'o cautăm în împregiurările, că doră în acel oraș ar fi medici mai escelenți, apoteci, spitale mai bune seu că engleșii s'ar cruțá dela lucru seu altele de acestea, ci în întregul complex al jertfelor aduse pe altarul igienei.

Cu acestea sper că putui dovedi în parte însemnătatea igienei, dar sper și aceea că interesarea față de doctrinele ei există și la cetitorii foilor beletristice, cari apoi după puțină grigesc de lățirea cunoștinții și punerei lor în practică.

Igiena modernă ne spune, că pentru cultivarea sănătății este necesar ca tot omul să cunoască influințele și recerințele naturii față cu organismul său, precum e: aerul, apa, pământul, clima, locuințele, îmbrăcămintele, cultivarea corpului împreună cu a vieții mentale-morale și nutrimântul. Intențiunea mea este a me ocupa pe scurt cu fie-care dintre aceste capitule igienice, prin ce să dă ansă la cugetare igienică continuativă asupra fiecărei teme din cestiune. Numai despre nutrimânt, despre care s'au scris deja pe larg în unele rânduri în colonele acestei foi, nu voi tracta; ci mai târziu voi iesi să atrag atențiunea binevoitorului cetitor și asupra unelor datini rele și daunose sănătății, cari există la poporul nostru și cari trebuiesc stîrpite.

La finea acestui capitolu nu-mi rămâne altă, de cât să cer scuze pentru că în loc de a vorbi tot despre însemnătatea igienei în general, am început a mândri pe engleși, cari însă cu drept merită a fi laudați, și eu dorind binele națiunii mele, i doresc ca să ajungă la trăinicia și tăria ce o posedă națiunea englesă. Să ne câștigăm numai „cunoștințe largi și putere mare suflătoare“, că acestea — precum se exprimă Büchner — „au influință întăritore asupra corpului“.

Dr. George Crainicean.

Trist privesc . . .

Trist privesc cum frunza cade
Și cum sboră 'n rece vânt,
Când se sue când lin scade
Ș'apoi pică p'un mormânt.

Astfel vieța mea se scurge
Când în bine când în rău,
Ați rid vesel mâne-mi plânge
Inima de dorul teu.

Astfel trec plângend sub sora
Și bătut d'al sorții vânt,
Acuși frunze sburătoare
Vor pică p'al meu mormânt.

George Simu.

Calieul Român.

Cine a cutrierat ulițele din Cernăuți, Iași, Roman etc. a să fi observat o mulțime de bărbați, femei, băieți și copile, toți și toate în sdrențe, implorând mila trecătorilor. Unii și unele dintr'aceștia șed înaintea bisericelor de ori ce confesiune, rezimându-se fieșce-care cum pôte pe bolohani de petre anume aduși de ei, unde sub recitarea rugăciunilor întind mânilă cătră fieșce-care trecător și visitator al bisericelor. Ici colea scapă de milă dela un trecătoriu câte un bănuț, pe care-l rădică acești sdrențuroși cu mare recitare a rugăciunilor, dîcend în urmă câte un „bogda proste“. Cu cât e de mare sêrbătorea, cu atâta mai mulți sdrențuroși se adună naintea bisericelor. Lipsa acestor ômeni ar impuțină intru mult caracterul festiv al sêrbătorei.

Sâmbătele i veți intrând în curțile și coridorele orașenilor cu un murmur de o recitație confusă a rugăciunilor, din care se aude numai: „Dômnă milueșce“, — „să ve fie de sănătate“. De-i unul dintre dênșii mut,

atuncia se aud numai niște exclamațiuni spăimântătoare. Dară așa unul șcie a se despăgubi pentru astă mare lipsă. De regulă el vine cu un par lung în mână, cu care bate necontentit în pământ după fieșce-care exclamațiune.

De-i milos domnul casei și i acasă, se îndepărtéază ei îndată după milostenie cu capul plecat și spriginindu-se pe o botă, mormăind ier o rugăciune. Ieră de nu-i nimene acasă, atuncia stă rêu cu proprietarul ei. După rugăciunea scurtă stă el tăcut, așteptând să se arete cineva din casă. De nu se arată nici acû nime, atuncia se apropie el cu devoțiune de ușe și vai, de-i deschisă. Obiectul cel mai de aprôpe dispăre din casă și tăcut iêsă sdrențurosul nostru. De se întemplă însă, că-i incuiată casa sêu că cei din casă nu pré au mare plăcere de a se arêta, atuncia îl veți ducându-se cu capul în sus mormăind necontentit la blesteme. Și multe dômnă de casă, se dîce, că cred, că așa un blêstem aduce nefericire în casă.

Îmbrăcămintea lor e proverbială. Ierna i găsești cu un păpuc la un picior și la altul cu o ciobotă ruptă, și amêndouê încălțămintele legate încă cu o sdrență. La cap o cușmă vechie și cărpită în totul, și pe trup un capot cărpit peste tot cu petece de fel de colóre. Unul dintr'ênșii e olog, altuia e o falcă ruptă, alteia lipseșce o mână, ieră celelalte amêndouê piciorile. Cu mâni se târaie asta din urmă așa, implorând lumea la milă, dar ea are și cel mai mare noroc. Nu găsești un trecător, care să nu-i dea ceva.

Aceștia-s calicii orașelor din Bucovina și din România.

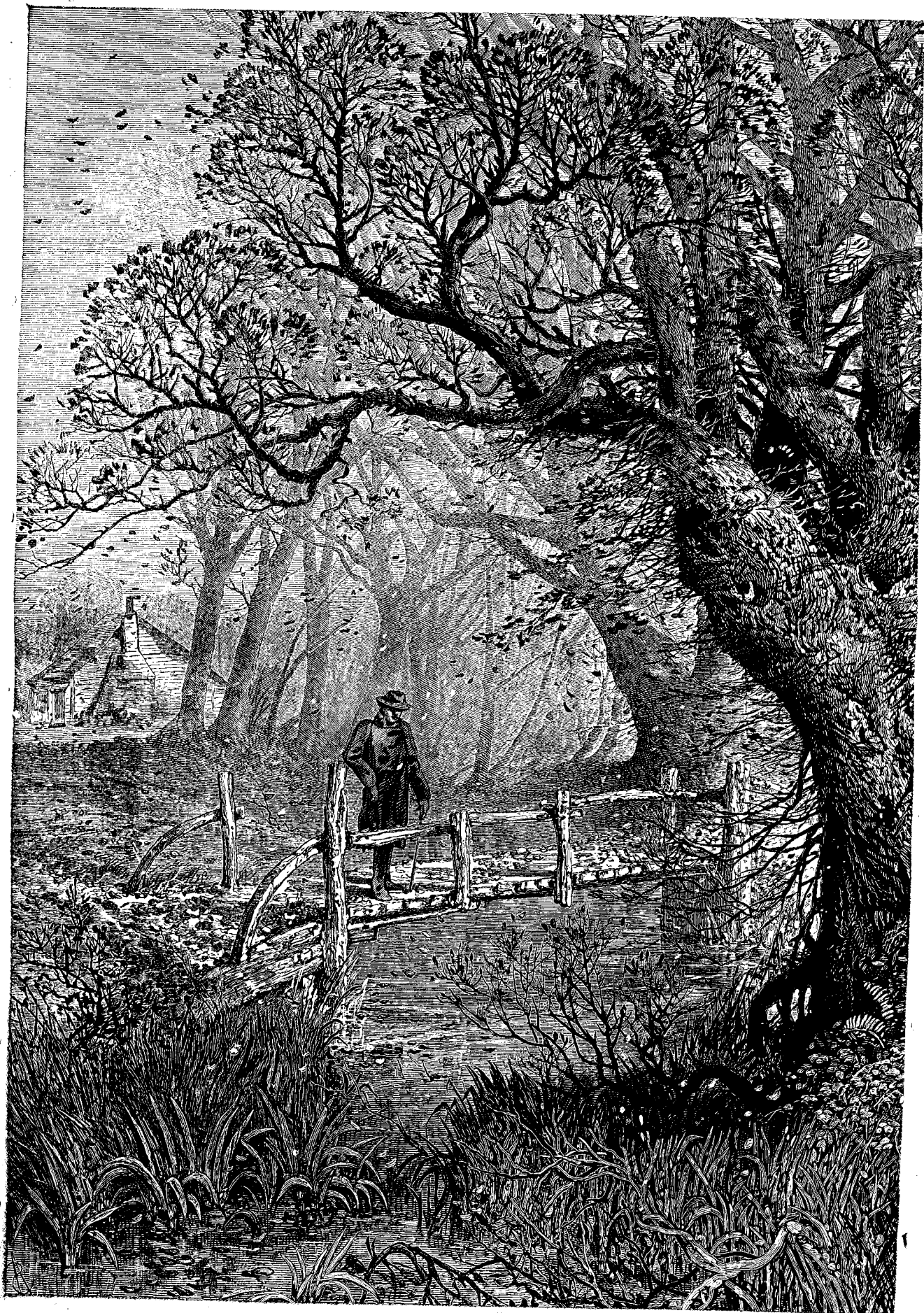
Și pe la țeră nu lipsesc calicii. Dar ei sînt mai prostituți. Pe când cei din orașe umblă îmbrăcați în sdrențe nemțesci, găsești pe cei de pe la țeră numai în sdrențe țerănești. Aceștia-s deregulă și mai rabiști. Se întemplă adese-ori, că comit crime, și atuncia, fiind că justița nu cunoșce nici o deferință de stări, schimbă așa unul vieța sa dîlnică cu un institut public, unde n'are mai nevoie de aîmplorâ mila trecătorilor. Aci capetă el de mâncat însedar și are pe lângă acesta și un cuartir pré bun pentru dênșul. Se dîce, că mulți din aceștia mor apoi iute; neactivitatea și lipsirea cerșitoriei i ucide. Dîce dîcala vechie:

Calicu-'mpêrat s'ajungă,
Cât de mulți bani s'aibă 'n pungă,
El până când nu va cere
Nu mânâncă cu plăcere.

Calicii de pe la țeră se așeză de regulă pe la încrucișări de drumuri sêu pe delurile drumurilor, cântând cu glasurile cele mai desarmonece vieța vre-unei sante, de regulă a s. Varvare. Aceste cântece le acompaniéză câte odată cu vioră, care o cântă cu o rotă, sêu cu alte instrumente.

Mai este și o altă specie de calici prin aceste țeri, dar cari nu fraterniséază cu acesta companie plebeiană. Vorbesc de calicii, cari au ajuns la asta prin nebunia lor. Așa se vedea până la anul trecut un cerșitor în Cernăuți, care amblă din casă în casă îmbrăcat într'un capot milităresc, pe care atêrnau fel de fel de bumbi, nasturi etc., ca sêmna de decorații; pe cap purtă de regulă o cușmă militărescă. Acest nenorocit își inchipuiă, că-i un cap încoronat. El umblă pe la case, ca să stringă birurile sale, și plătiă cu grăunțe de popșoiu. Pe alții e veți cutrierând satele în strai negre ruptose și cu cilindru turtit pe cap, vorbind la sătenii lătineșce. Ce le mână așa departe, pôte ori cine ghici. Dar toți aceștia sînt nebuni, ômeni pacinici, cari molestéză lumea numai din cauza ideelor lor fixe.

Dară să revenim la compania noastră.

Т ó м н а.

Aceștia-s deplin sănătoși la minte, capul lor nu usucă nici o idee fixă, ci numai nevoia și miseria cea mai mare. Din neputință a lucra și a munci pentru traiul zilnic ei sînt siliți a cutrieră stradele, casele și satele și a imploră omenimea pentru milă. Nu lenea și rușinea de lucru i ademenește a percurge stradele și drumurile și a se adăposti la intrările bisericilor pentru a imploră în public mila omenilor, alipindu-se cu totul de credința în Ddeu. Ori unde stă el, ori unde pășește el, recitarea rugăciunii e mângăierea lui. Nu! rușinea jăcă un mare rol în lucrările omului și mare nenoroc și mare nevoie trebui să se fi întemplat, până ce acești sërmani se apucară de mijlocul cel din urmă, adeva de a cerși. Ideia de a cerși, e destul de înspăimântătoare pentru un om și greu se află cineva, care ar cuteză să înfrêne astă spaimă fără multă recugetare.

Și se nu credă nimenea, că la omul din starea cea mai josă, la fiul ciobotariului, țeranului, péculariului său al păstoriului a perit ori ce simțimēt nobile, ori ce pudore. Și ciobotariul, péculariul, cismariul e însufletit de simțimētul cel mai mare pentru onore, și dovēdă ni este istoria, care atăta știe a istorisi despre lucruri mari și eroice a meseriașilor din Europa vestică din evul mediu, de acărar putere se înspăimēntau chiar domnitorii. Istoriile orașelor industriale din Belgia, Hollandia, Francia, Germania și Italia sînt pline de renumele meseriașilor, cari deveniseră în timpul cel mai nou basa avuției naționale a respectivelor țeri, și aristocrația ajunsese după pierderea drepturilor ei feudale prin aceea, că e onore a poșede numai cāmp, dar mult cāmp și a purta numai agronomie, puțin de a se desține de țeranul cu o prăjină de cāmp, care nici alte idei nu are. Mărimea cāmpului difereșce acū numai clasa cea mai înaltă de cea mai josă, odeniōră robă ei. Se înțelege spre orient meseriașul și țeranul e tot mai mult înapoiat în cultură și știință, până ce în țerile cele mai ostice nici nu mai știe a scrie și a ceti. Un accident nenorocos împreunat cu împregiurarea, că așa unul e fără rude și părinți îl aduce ușor la cerșitorie, unde lipsindu-i alte mijloce de viețuire e silit spre a nu muri de fōme, de a luă bētiul și a imploră mila publică. O ruptură la picior, o bōlă îndelungată, care îl face neapt pentru ocupația de mai nainte și fără de ajutoriu dela consāngenii sei îl aruncă nemilostiv pe uliță, unde află, că numai ce i pe dēnsul, e al lui. Dic proverburile românești: „N'are în lume sēracul, unde sē-și plece nici capul“. — „Casa sēracul o are, tōtă ca melcu 'n spinare, își ia oșele și cuibul“. — „De sērac nici unghii n'are, la vreme de scārpina-re“. — „Sērăcia i rōde urechile“. — „Nu vaietă pe sērac, de traistă și de sac“. — Bogatul se scarpină și sēracul socoteșce, că caută sē-i dea“. — „Bogatul greșeșce și sēracul își cere iertăciune“. — „Sēracul n'are nici haină, nici la îmină vr'o taină“. Și totuși dice poporul: „Sēracul, de ce i sērac, că n'are minte în cap“.

Omeni sērmani sînt acești calici, cari imploră mila lunei și pe lāngă acēsta tare nenorociți. Nu rideți dar de un cerșitor, care ve imploră, căci în dēnsul aflați numai pe unul, ce nenorocul i a luat ori ce rađemă de subsistintă, și care fără accidentul întemplat ar fi devenit un membru pōte activ și loial al statului. Nu-l dați afară cu dispreț, cānd calcă el coridorele caselor vōstre, căci aveți naintea vōstră un neputințios, pe care nevoia și miseria l'a alungat până la palatul vōstru și i-a luat mângăierea cea din urmă: de a se putē numi un cetățan.

Și astă calicime are dreptul de esistintă într'un stat.

Până ce eră sănētos și avea putere, lucră ea pen-

tru societatea omenescă, care primiă cu mulțămire munca ei. Cu același drept, cu care i dicea mai naintea societatea omenescă, statul: „dă-mi mie munca ta“, pōte se dică și ea acū statului: „dă-mi acū cu ce sē trăiesc“. Ea ar cere numai despăgubirea pentru aceea ce a făcut statului. Nu găsim același princip la pensiunile desribuite ampoițiilor neputințiosi sēu invalidilor militari. Statul este deci îndatorit de a hrāni calicii sei, pe cānd din altă parte are dreptul și de a sili pe sănētoșii trēntori la lucru. Cea din urmă o găsim respectată în tōte legislațiunile Europei; în Austria cu legea asupra vagabunșilor dela 1874.

Și ideia antăie e realizată în Europa, și mai ales în Viena, Germania, Francia etc., unde pentru întreținerea calicilor se rēdică palaturi mari și se înființēază pe ți ce merge feluri de institute de binefacere; dară tare rēu și cu anevoie în România și în Bucovina. Mai ales în Bucovina stau calicii mai rēu ca în secolele trecute, unde au fost ei înzestrați cu ajutorințe și privilegii mari încă din timpurile cele mai vechi, de și în uricele lor se numiau nu altfel de cāt „mișei“. Deja în secolul al XV-lea au fost Românii conșciuți de ideia economică-națională modernă, de întreținerea calicilor pe spesele statului, de și cei mai mulți dintre dēnșii au fost străini.

Tōte aceste privilegii încetară cu aneșcarea Bucovinei și în locul lor se înființă în Cernăuți pe la începutul secolului acestuia comisiunea așa numită „a sārăcilor“, care cu mijlocele ei slabe și cu sistemul ei vechiu nu ajunge de loc spre a eștermină calicismul crescēnd din țēră.

Deja Ștefan cel mare a aședat pe calicii Moldoveni în bresle, cu administrația lor proprie, scutindu-i de tōte dările. Aceste bresle își alegeau un staroste, care eră judecătorul lor. Calicimii din Iași dārui Ștefan cel mare matalaua „Calicimea“, care o țineau încă, după șa lui George Asachi, la anul 1845. O numerosă breslă de calici eră și cea din Roman. Urmașii lui Ștefan cel mare cum și metropolitii Moldoveni înzestrară pe calici cu fel de privilegii. Cu mare sântenie țin calicii aceste urici și cu greu se înduplecă ei, sē le arete cuiva. Lui George Asachi i-a succes de abiă cu mare greutate de a copiā uricul următor, dat calicilor din Iași de cātră metropolitul George, care-l publicăm aci din curiositate și spre dovēda întreținerii lor din partea statului.

„Georgie cu mila lui Ddeu arhiepiscop și metropolit Sucevii și a tōtă Moldo-Vlachia“.

„Facem șcire cu acēsta carte a nōstră, cui se cade a șci, pentru bresla de mișei, de acei din Iași, care breslă este aședată încă de repausatul Ștefan Vodă cel Bun, cari avēnd ei cārți de blăstēm și dela alți arhieriei mai de nainte vreme, asupra cui le ar face superrare, măcar cāt de puțin acestor obidnici și neputincioși, cari cu mila creștinilor își petrec ticăloșă vieța lor. Iētă dară am făcut și noi acēsta carte de blăstēm asupra cui le ar face invēluei, zlotăși și pangaci sēu alte angării, care sînt pe alți sēraci; și de i-ar invēlui pe dēnșii, acēsta breslă neputincioșă, unii ca acești sē fie afurisiți și legați de Domnul Ddeu, și de Maică pré Curată, și de doi-spre-dece Apostoli, și de trei sute opt-spre-dece oteți (părinți), cari au fost în Nichea; și de blagoslovenia nōstră ce ne au dat Domnul Ddeu încă sē fie afurisiți și dați anatemii. Cherul, petrele se putredescă și sē se risipescă, iēr trupurile acelora sē stee întregi în veci; parte sē aibă cu Iuda vēndētorul lui Christos și cu proclētul Arie hulitorul și sē cađă pe dēnșii cutremurul lui Cain, și sē le fie părăsire ēnsăși Maică precista. Iēră cine i-ar ferī și le-ar încungiuară casele lor, și intru nimic sē-i invēluească, și mai vērtoș i-ar milui, unii ca acei sē fie iertați și blagosloviți

de Domnul Dădu și de Maica precista, și de toți sfinții, și de smerenia noastră încă să fie iertați și blagosloviți în veșnicul acestă și în cel viitor amin. 1723. Martie 22^a. (Calendarul pentru Români pe anul 1845.)

Mai multe mănăstiri erau obligate prin chrisove domnești cum și prin donațiuni particulare de a ține mesă întinsă pentru săraci au în toate zilele au numai la fieșce-care sărbătoare său numai duminecă. Prin mai multe chrisove erau și boerii îndatorii de a susține calicii moșilor lor, cari se aședară cu șatra și bordeiul lor lângă casa boerescă său mănăstire, spre a fi nutriți de dênșii.

Și acū i găsim constituiți în gremii, cu un staroste în frunte, ce-l aleg ei ênsiși fără să fie ele recunoscute de cătră guvern. Așā i aflăm constituiți în gremii în Cernăuți, Iași, Roman etc. E interesant de vădut așā un staroste al calicilor, un sdrențuros, plin cu petece pe spinare, cu o botă în mână, în semn de vrednicie, care se primblă fudul în mahalaua calicilor, muștrându-i și povățuindu-i.

Dionisiu D. Olinescu.

Bibliografie.

Încă odată *Gramatica limbei rom. de N. Pilția*.

La recenziunea gramaticii din titlu, ce o fecem în „Familia” nr. 8—9 a. c., dl autor află de bine a ne răspunde pe lung și larg în nr. 37—39 ai acestuiași diar, năsuindu-se a combate, nu chiar tôte, dar mai multe din observațiunile noastre. Așā dară o parte a observațiunilor le recunoșce juste și dl P., cealaltă o respingē. Asupra acestei ultime părți sântem drept'acea nevoiți a întinde încă odată vorbă.

Dl P. se simte măgulit a fi recenseat prin puținătatea noastră; numai din astă cauză și replică, iēr nu spre a arētă, că e în stare a ne răspunde; respicā mulțămitele sale pentru recenziune și recunoșce oșcum bunăvoința, cu care acea a fost făcută. Ne pare bine de acēsta recunoșcință. Într'adevēr ne-am și adoperat și ne adoperăm totdeuna, pe cât iértă fragilitatea omenescă, a fi în de acestea cât se pôte de obiectivi, a ne ocupă de cauză, iēră nu de persônă.

Dsa în reciprocitate încă ne asigură de bunăvoință și obiectivitate din parte-și. Asta însă tot nu-l opreșce de a ne trâmite pe băncile școlarilor, căci cu al nostru „cap de sofist”, cum ne intitulă într'un loc al răspunsului, nu fum în stare a-i înțelege definițiunea propusețiunii contrase (pag. 130, § 91). Norocire încă pentru noi, că dl autor în răspunsul seu ne spune, că la definițiunile dsale noi și „profesorii nu trebuie să ne ținem de buchea cărții, ci să mai completăm său să mai eschidem ici cōlea câte ceva, prin urmare să formulăm regula său definițiunea după placul nostru și după puterea intelectuală a școlarilor”. Eh, apoi asta e alt ceva! Cu atare procedură, pe care dsa în răspuns o mai recomandă de câteva ori, scăpăm de pedepsă nemeritată de a merge la etatea-ne cam înaintată pe bancele școlarilor dlui P.; mai bine ne vom face și compune ênsine definițiunea propusețiunii contrase și alte definițiuni, fără a mai avē lipsă de gramatica dsale.

Numai cât la manualul de gramatică a limbei rom. scris de dl P. „pentru școlile secundare” nu de noi cești bētrâni e vorba, ci de învățacei școlari, dintre cari, cum se șcie, numai o parte și încă demulte-ori foarte mică e în stare să învețe regulile și definițiunile imediat după esplicarea profesorului; cei mai nume-roși le învățā afară de școlă, a casă, din manualele didactice. Ce vor face însă unii ca aceștia cu definițiunea dlui P., că „propusețiunea, care conține o parte,

principală său secundară odată său de mai multe ori astfel, încât să se nască dintr'ensele numai o singură propusețiune, se numeșce contrasă”? Apoi în notă, la care ne îndrumă dsa ca să o luăm într'ajutor, ce va să dică curioșă esplicare și asemēnare, că „la contragere se stringe volumul propusețiunilor, ca și al unui obiect contras, a unei funi de corabie, tot mai tare și se înfătoșeză tot mai scurt și mai mic”? Desfidem pe ori ce erudit imparțial, să afle, decā asemeni definițiuni și explicări sânt nimerite, bune și luminose?

Cu tôte aceste prin șirele presinți nu vom nicidecum să ne certăm cu dl P.; vom să-i combatem numai, tot cu bună voință și bună cuviință, asertele din răspuns. Da; pentru că, spre a grăi cu nu șcim care scriitor rom., cēta este totdeuna vătēmătore pentru toți, combaterea este o ciocnire, care scapēră, luminēză, și prin urmare e pentru toți folositoare.

Așā dară, spre a mai petrece puțin la definițiunile pilțiane, atacate în recenziunea noastră, întrebăm: a dice, că „tôte vorbele său cuvintele din limba rom. împărțite în de ce clase se numesc părți ale cuvântului său părți de cuvânt”, nu e acēsta ôre atăta, cât a defini „idem per idem” său ceva și mai rēu? Miile de cuvinte ale limbei sânt părți ale cuvântului său părți de cuvânt? De dicea dl P. „se numesc părți ale vorbirei său părți ale cuvântării”, noi treceam pe lângă definițiunea dsale mulțămiiți, fără a-i observā o iotă, fără a-i dice măcar fă-te încōce. Vorbire său cuvēntare nu e tot una cu vorba său cuvânt, accepțiunea acestor termini e destul de otărită și sensibilă în limba noastră; și decā une-ori aceste ultime se pun pentru cele d'ântăi (cuvânt de deschidere, cuvânt funebru, am stat cu el de vorbă șcl.), asta se tēmplă metaforice, tropice, prin așā numita *synecdoche*, „pars pro toto”, ceea ce ne pare neiertat în definițiuni șciințifice, mai ales gramaticali.

Puțin împōrtă și puțin ne pasă, că, după cum se scusă dl P., alți gramatici rom. asemenea vor fi diș și vor fi dicēnd „cuvintele împărțite în atâte și atâte clase se numesc părți ale cuvântului său părți de cuvânt”. Necorect vorbiră și vorbesc și unii ca aceștia; deci „et de illis fabula narratur”. Iēră acea, că gramaticii germani nominativul il mai numesc și *Nennfall* și *Wersfall*, provine de acolo, că aceste trei numiri acoper și esprim una și aceeași idee cum se cade, nici mai mult nici mai puțin. Nu e dară cas analog cu cel românesc, despre care disputăm; așā cât cu mai mult drept i-am putē noi dice dlui P., că acest exemplu se nimerēșce aici ca nuca în păriete, decum ne aplicā dsa proverbialul acesta la o enunțiaune a noastră, întortocându-ne sensul cuvintelor, cum vom vedē mai jos.

Mai departe dl P. se simte în drept a ne provoca, că decā definițiunea silabei în gramatica dsale este, după noi, pleonastică și totuși neesactă, să-i dăm alta mai corectă, carea de sigur nu va să ste din mai mult de două rēnduri. Fie! Poftim însă mai ântăiu silaba dlui Pilția:

Pag. 5 § 8: „O vocală său un diftong, care pôte stă de sine ca o vocală său se pôte despărți dintr'un cuvânt, formēză o silabă. O silabă se mai formēză și prin unirea duor vocale său a unei vocale cu una său mai multe consonante, cari se pronuncie cu o singură deschidere de gură”. Judece acum ori-cine nepreocupat, decā definițiunea acēsta bipartită nu e pleonastică și totuși neesactă?! Măcar că dl P. avea în apropierea dsale gramatica primului director de pie memorie al gimnasiului brașoven, cărui pôte i-a fost și învățăcel și carele nu numai cu mult mai scurt, ci totodată cu mult mai complet și mai esact dice, că silaba *românescă* e „o vocale plenisună, un diftong, un trif-tong, singure său combinate cu una ori mai multe con-

sunanti, decât se pronunție cu o scötere de sunet* (Gabr. Munténu Gramat. part. I pag. 3); au puté se traducé respectiva definițiune din citatul de dsa Heyse (Deutsche Schulgramm., ed. 18 pag. 25); au se o imprimute din gramatica dlui Erem. Circa pag. 28; au cîn alți și din alte.

În privința declinațiunii nearticulate dl P. ne spune, că nu din uitare a omisu-o din gramatica dsale, ci pentru că nu recunöșce în limba rom. o declinațiune nearticlată completă, esistând numai pentru vocativul sing. al sustantivelor și adjectivelor în *u* terminațiunea *e*, apoi pentru al femininelor *o*; asemenea genit.-dativul sing. în *e* și *i* al femininelor, cum și al posesivelor *mele, tale, sale* indegetă relațiuni nu de cas, ci de numărul pluralé; a arétă însă, pentru ce limba rom. in-trebuințéază atât la pronumele posesive, cât și la sustantivele și adjectivete feminine în genit.-dativul sing. formele pluralului nearticlat, este tréba gramaticiei istorice.

E bine, fiind că dl autor nici în gramatica sa nici aice nu intră în discusiuni asupra acestui punct controversabile, ne abținem și noi, chiar și pentru îngustimea spațiului, dela așa ceva. Observăm numai, că nu tóte sînt de a se luá îndată de bani buni, câte juna știință a limbistici și a filologiei comparative a scos, mai ales în privința limbei nóstre, la ivélă. Apoi abstragénd dela tóte acestea, dl P. scrise gramatica limbei rom. după starea actuale a acesteia, ieră nu după evoluțiunile ei istorice, și încă o scrise în usul elevilor gimnasiali. Pe acești însă nu șcim decât nu-i va confundá, spunéndu-le, că în deci și sute de exemple ca: *am mulțămít unei dómne bune, am dat în urma unei vulpi mari, am făcut visită unei surori a mele* șcl., de și articolul nedefinit arétă singularul ființei respective, totuși formele citatelor sustantive, adjective și posesive sînt plurali.

În legătură dl P. ne rógă, ca în privința vocativului sustantivelor de ființe animate și a adjectivelor calitative terminate în *u* sê-i arétăm *unul*, care nu s'ar fi cuprinđénd în gramatica dsale. Apoi deh! frunđărîrăm de nou prin opul dlui P., dară despre vocativul cestiunat n'aflarăm un cuvîntel leit; măcar că vocative ca: *vere, cumnate, cuscre, innălțate împérate, bune dómne, spurcate drace* și alte asemeni ocurg încă destul de des în limba-ne de adi. Numai în partea sintactică la pag. 168 § 115 se dice prin trecăt, că relațiunea de casuri se póte arétă în limba rom. prin terminațiunea proprie a sustantivului numai în vocativul sing., care este: *dómne! domno!* De adjectivete respective și peste tot de clasa numelor, cari pot formá acest vocativ, nici vorbă nu se face.

Imperativul negativ încă nu-l uită dl P., ci numai n'află de lipsă a-l pune, „fiind pentru Români fórte ușor de format“. Curios temeiu și argument acesta! Pe basea lui multe de tóte s'ar puté omite, ba póte nici că am mai avé lipsă de gramatică română. Nu ne mai oprim drept'acea asupra acestui punct, decât pentru a spune dlui autor, că imperativul negativ are, cel puțin în cărțile liturgice și încă și în edițiunile lor mai nóuë, formá desclinită și pentru multar: *nu ve închinareți, ve temeți, nu fireți* ș. a. În privința atăror forme cum și cuvinte bune, de și cevași mai obsolete, și vice-versa în privința cuvintelor și formelor străine negeneralisate în limbă-ne, literatorii nóștri ar trebui sê credă cu bêtărânu Horáțiu și sê lucre conform acelei credințe, după care adeca (epist. ad Pison.)

„Multă renascentur quae jam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi“

Încât pentru ortografia sa, noi chiar l'am lăudat pe dl P., ca pentru una în multe puncte mai bună și mai rațională, decât unele ortografii sêu mai bine cagografii române moderne. Și decât i-am făcut observațiunea, că dsa foloseșce accentele cam ca în ortografia çipariană, numai nu cu atâta consecință, cu asta am înțeles, că pe când dsa pune accentul ascuțit d. e. pe ocsitónele infinitive: *a lăudá, ședé, iubi* și pe ocsitónele persóne ale imperfectului: *el cãntá, el audíá*, pe atunci omite acel accent la alte forme gramaticali tot așa de ocsitone; și pe când la pag. VII b. dice, că vocalele *ă* și *ê*, decât sînt accentuate sêu intonate greu, trebuiesc a se însémná cu accentul grav, scríe totuși: *laudám, sculám, lucrám*, ieră nu: *laudam* șcl.

În legătură cu modul, cum accentuéză și scríe dl autor imperfectele celor patru conjugățiuni, nóuë ni se păruse, că dsa forméză imperfectul unor conjugățiuni dela tema, ieră al altor dela infinitivul verbului. Acum ne spune, că se forméză dela trupina presintelui fiecărui verb, ca și în limba latină și elenă. Cu respect la acum numitele limbi clasice, ca limbi așa dicénd de prima generațiune, are drept dl P. În ele se pot încă destinge trupina verbului, trupinele timpurilor și sopenului, litera sêu sunetel caracteristic al trupinei, vocalele de legătură, sufisele modali și alte elemente formative, cum și fazele și metamorfosele, prin cari acele trecurá derivându-se din limba aricá primitivă sêu sanscrită. Ba și în dișele limbi demulte-ori numai prin conjecture se mai pot stábilí elementele formarie cestiunate, și demulte-ori usul limbei deja în viața acelor limbi sáriá peste asemeni elemente încă existenți (cfr. *audi-bam, sci-bam, ai-bam* și altele numerose de acesteia, în loc de *audi-e-bam* etc., la Kühner gramat. I. cea mare, și la mai toți gramaticii lat. moderni.) Románésca din contră, cu surorile sale împreună, este limbă mult mai tocită, de a dóua generațiune; multe din elementele memorate le-a șters cu totul, multe legi ale latinei le-a modificat după geniul sêu. Estmod de și în latina putem desclini multe de tóte p. e. în *ama-e-bam, doce-e-bam* (*ama-bam, doce-bam* etc.), noi ținem a dice cu ilustrul nostru filolog Çipariu și cu cei mai numeroși gramatici ai nóștri de până acum, încă și cu dl Hașdêu (Cuvénte d. bêt. II. pag. 162 șcl.), că sufisul formativ al imperfectului român e *am*, care se adauge simplamente la infinitivul scurt sêu apocopat al verbului: *laudá-am, ședé-am, bâte-am, audí-am* (contras; lăudám, ședeám, bâteám, audiám.)

Teoriá dlui P. dela pag. IX f., că contractiunea lui *e + a* în *é* se póte face și în imperfectul verbelor de conjug. II și III, unde *e* este intonat și lung, numai după legile latinei póte fi adevérată și presupune, că *tacém, fac-ém* e din *tac-e-am, fac-e-am* lat. *tace-e-bam, fac-i-e-bam*; dar atunci trebuiá în consecință sê scríe și la conjug. IV *audi-ém* din *audi-e-am* lat. *audi-e-bam*. Apoi pe aceași pag. not. 1 nu se póte afirmá, că în *readuc, reasum*, șcl. *e + a* nu se conrage, pentru că a este intonat; asta ierăși numai după lătinie stă; în limba nóstră *a* în *asum, aduc* nu e lung, și deci cauza necontragerei póte fi numai compusețiunea duor cuvinte.

La pag. 42 nr. 2 (nu 3, ca în „Fam.“) numeralul ordinal a *dóuë-decelea* nu e feminin, ci masculin, sêu mai bine semifem. și semimasc.; forma regulată și corectă este: *al dóuë-deci-le, a dóuë-deci-a, ca al trei-le* și *a trei-a* șcl. Nu negám, că se aud astáđi și concordári ermafrodite ca: *a dóuë-decelea copilă*; dară detorința gramaticului în de acesteia e, după noi, a arétă și recomandá formele mai regulate și mai bune. Asta ne fu intențiunea observării la acest punct, cum și la pag. 69, 8 cu perfectul *d-aiu, ded-eiu, dăd-uíu, det-eiu*, și la alte asemeni.

Mult ne mirăm, că dl P. și după observațiunile din recensiunea noastră tot mai susține morțiș întări-tura sa *tr(u)* din *intr'ensul*, *dintr'ensul*, *printr'ensul*, și-când, că afirmațiunea noastră, cum că adeca înaintea cestiunatului pronume stau prepușiunile *intru*, *de-in-tru*, *pe-intru*, numai un laic o poate crede, deorăce *in-tru* n'ar fi figurând în limbă-ne ca prepușiune ade-vărată, separabilă au neseparabilă. Apoi deh! laicii rom., ba până și băteșii rom. o cred acésta, când ca buni creștini în totă ziua se rógă: „Împérate ceresc mângăitorule, vino și te asedă *intru* noi“; „cred *intru* unul Dșeu (credo in unum Deum), și *intru* Dl nostru I. Cristos, și *intru* Spiritul său Duchul s., mărturiseșc un botez *intru* iertarea păcatelor“; și altele de acestea ne-numerate. Drept ce, începând dela Çipariu (Gram. I p. 367, cfr. Cihac Dictionn. d'étymol. daco-rom. I 131), mai că toți gramaticii noștri aduc pe *intru* atât ca pre-pușiune de sine stătătoare cât și ca compusă cu *de*, *pre*. Peste acea nici nu pricepem, ce hiat vede dl P. în presupunerea dsale cu *in*, *din prin*; cădi au nu și-cem p. e. *din ênsuși acest lucru, prin acésta*, și alte asemeni, fără ca numitele prepușiuni terminate în consună se poftéscă, din cauza a nu șcim ce hiat, vre-o întăritură.

Cu privire la pronumele posesiv de pers. 3 dl P. și-se, că în locul aceluia se întrebunțéază spre mai mare deosebire *lui*, *ei*, *lor*; noi în recensiune ne ado-perarăm a aréță cu vre două exemple, că acea întrebunțare nu șerbeșce nicidecum „spre mai mare deosebire“ său lămurire, ci spre întunecarea sensului și neprecisiune, adaugând și regula mai generală, pentru casurile, unde ar fi să se foloséscă *său*, și unde *lui*, *ei*, *lor*. N'am afirmat dară tot acea, ce a șiș și dl autor. Ieră observațiunea noastră, că „veți bine astădi nici chiar scriitori de frunte nu-și pré fac scrupuli dintru călcarea acestor și altor asemeni legi străvechi ale romănéscăi, ce se mai aștepti apoi dela „dii minorum gentium“? astă observațiune a noastră, rugăm pe dl P., să nu-i fie spre supérare. Nu l'am subsumat nici sub „dii maiorum“, nici sub „dii minorum gentium“; îl asigurăm despre acésta. Adusem acel citat latin, încâtva și în grația stilului, și fecem acea observațiune chiar în favorea dsale; căci după ce un us, fie bun fie rău, începe a se încuibă în limbă, gramaticul n'are încătrău, trebue să-l suscépă în cartea sa; încumbându-i fireșce dătorința de a aréță, care us ar fi după firea limbei mai de preferit, cum șișem și mai sus.

Diferința între relativele *care* și *ce*, că adeca cela s'ar fi referind numai la persóne, ieră cesta numai la lucruri, noi o contestasem. Dl autor se invoieșce cu acésta, în numele Dlui! decă ne mai place a și-ce: „Tatăl nostru, ce ești în ceriuri“, dar să nu mai comparăm limba rom. cu cea unгурéscă. Ce s'o negăm? Nôuê într'adevêr ne place și ne sună bine și cu *ce* rugăciunea Dlui; strămoșii noștri înainte cu 300 de ani numai cu *ce* o rostia, precum atestă formulele din 1560, 1580 și 1593, ieră în cea din 1619 stă „cel ce ești în ceriure“ (Hașdêu Cuv. d. bêt. II 413), și în Testamentul nou de A.-Julia din 1648 „cine ești în ceriure“. Spre a stabili însă și mai bine nedeosebirea cestiunată între *care* și *ce*, iecă câteva exemple din unii scriitori rom. mai de frunte din seclul de față:

„Muritor, *ce* vîi aice vieța sê-ți mai prelungeșci“.

„Slanicul“ de C. Conachi.

„Care strămoși ai lui și-cea și ei c'o și-ciu
Dela un alt strămoș, *ce* nu mai este viu“.

Gr. Alesăndrescu „Toporul și pădurea“.

„Tu (Mircea) *ce* într'acésta nație creștină
Străluceșci ca ziua într'a sa lumină“.

„Mircea c. m. și solii“ de Bolintinean.

„Sunt Român dela Carpați
Și-aduc cinci-șeci de bărbați,
Ce sunt gata ca și mine
De-a muri toți pentru tine“.

„Ban. Mărăcină“, cfr. „Ghimiș“ de V. Alecsandri.

Încât pentru asemnarea limbei rom. cu magiara, noi n'am făcut așa ceva, ci numai prin trecăt am aieptat la o asemenea nésuință, ce chiar în respectul relativului se manifestă pe terenul limbei unгурéșci. Îl încredințăm însă pe dl P., că ori-când ar recere lămurirea cutăror fenomene și legi ale grajului nostru, nu ne vom sfii a recurge, decă ni se va păré consult, chiar și la limba hotentotă și la ori-care alta din lume. Est păcat venial il comit toți limbiștii și filologii de ađi, și încă mai demulte-ori chiar cei mai ilustri.

(Încheierea va urmá.)

Dr. Grigoriu Silași.

SALON.

Cronică bucureșcénă.

14/26 novembre.

(Laba gâscei. — Arderea tégului Baia. — Amintiri de tot felul.)

..... După furtuni și nuori,
Iubito! vine sóre cum după nópte și-ori . . . *

Acelaș lucru, dar în prosă, ni-l spune și un pro-verb frances: Après la pluie le beau temps. Astfel s'a și întemplat, ceea ce dovedeșce că nu totdeuna, ci nu-mai câte odată, mint și proverbele. „Aerul cald și mândrul sóre“ împrașciând uritul care me cuprinsese în și-lele urite ce-avurăm până mai de ună-și, me în-

* Lăpușneanu, tragedie. Act. V.

demnă să mai es prin lume, să mai cercetez spectacolele. D'altmintrelea am și avut pentru ce. Douê *premiere** într'o săptămână nu e lucru care se vede adese-ori. În adevêr, ele n'au avut loc la acelaș teatru, dar pentru asta nu sînt mai puțin premiere. E vorba de „Laba gâscei“ și de „Arderea tégului Baia“.

Cea dintăiu, care s'a jucat joi pe scena Teatrului Național, e tradusă din franțuzeșce după comedia lui Victorien Sardou: „Pâtte de mouche“, chiar de artistul care a interpretat rolul principal. Se vede însă, că a interpretă un rol și a *interpretă*, negreșit dintr'o limbă într'alta, o scriere, nu e tot acelaș lucru, căci, după cum s'a vêdut joi séra, cineva pôte fi un bun actor, făr' a fi de loc un bun traducétor. Și dovedă e că dl Manolescu, actorul cel bun și traducétorul cel rău despre care e vorba, n'a înțeles său n'a și-cuit să traducă nici chiar lucrul cel mai de căpetenie: titlul. „Pâtte de mouche“, va să și-că *picior de muscă* și Franțezii numesc astfel o scrisóre femeieșcă, scrisul femeie-

** În limbagiul culiselor se numeșce *premieră*, cea dintăiu reprezentațiune a unei piese.

lor fiind în general subțiratec, ca un picior de muscă. În adevăr Românii dic: „pare c'au măzgălit *rafele*“, însă de o scriere lăbărită, neregulată. Deci, „Laba gascei“ e un *non-sens* tot așa de grosolan, ca și „Laba gascei“ după cum toți trecătorii cetiau pe afișe din pricina lipsei unui *ă* cum se cade. Asta a și fost cauza, că publicul nu s'a grăbit s'alerge la teatru. Ce vreți! Un titlu atât de nenorocit nu era făcut să-l atragă.

O! un afiș trebuie să aibă, pentru ca să deștepte curiozitatea, mult mai multă atracțiune de cât însuși spectacolul pe care ni-l anunță, și este o mare artă compunerea unui asemenea afiș. La noi numai regretatul Pascaly posedă talentul acesta pe care chiar la Paris, unde găsim pe artiștii cei mai de spirit, nu-l găsim la nici un regisor. Dufloy, în cartea sa: „Les secrets des coulisses des Théâtres de Paris“, ne spune că, în schimb, regisorii teatrelor din provincie îl posedă în gradul cel mai înalt, și, ca exemplu, povestește că Eugène de Pradel, ilustrul improvizator, sosind la Rochefort, alergă la directorul teatrului, se învoi cu el și se pregăti să deschidă o primă ședință. „Decă voiu anunțai în afiș pe un poet; își dișe impresariul, n'am făcut nimic. Ce-aș pute dar să scornesc ca să atrag atențiunea publicului?“ Și tocmăi când își frecă fruntea, muncindu-se în deșert să găsească ceva, regisorul seu întră ținând în mână o corectură de afiș pe care se citia în litere mari că un

N a i n

provisateur

celebru, sosise în oraș. *Piticul* (pentru că în franțuzește *nain* înseamnă pitic) ațită curiozitatea și sala se âmpiu de lume. Dar care nu fu mirarea publicului când vedu arătându-se pe scenă în locul unui pitic, un om 'nalt de cinci picior și șese degete! E de prisos să spunem că Pradel a obținut un adevărat triumf. Cât despre anunțul din afiș, directorul teatrului învinovăți pe tipograf care a făcut o greșelă de ortografie; el însă a făcut în s'era aceea o rețetă minunată.

Dar se venim la premiera noastră.

După cum ați putut pricepe din esplicarea titlului, scrisoarea unei femei e totă piesa. Dl Sardou, unul din cei mai buni scriitori dramatici francezi, cu puterea spiritului seu a reușit să ne țină trei acte în căutarea unei scrisori pe care imprudenta Clarissă o scrisese lui Prosper și pe care trebuia s'o distrugă cu ori-ce preț, pentru a nu căde cumva în mâinile soțului ei, un Muscal gelos ca un Maur. Asta e totă intriga, lucru destul de simplu după cum vedeți, dar ce spirit fin și delicat în acăsta comedie! ce înlănțuire dibace de episoade cari de cari mai interesante! Se cunoșce péna adevăratului măiestru! Ea-i una dintre cele mai bune achizițiuni ale teatrului nostru, și decă traducerea se va revede cu atențiune, ceea ce ar fi pré de dorit, ea va fi una din cele mai prețioase giuvaere ale repertoriului Teatrului Național.

*

A doua premieră „Arderea tîrgului Baia“, ni s'a dat la „Teatrul Dacia“, de trupa d-ei Fani Tardini. Autorul acestei piese, apărută la Iași în 1850 sub titlul: „*Mihul*“, o trăsură din resbelul lui Ștefan cel mare cu Mathia Corvin, dramă originală în trei acte, e Nicolae Istrati care a trăit între anii 1818—1862.

Am puté dar pré bine dice, în vederea vechimei ei, că reprezentațiunea de a-s'era e o *reprisă*,* dar după cât șciu, acăsta piesă nu s'a jucat până astăzi în București și bine eră decă nu se jucă nici acum. Cu tóte aceste ea a obținut la Iași, acum câteva decenii,

* Reluarea unei piese care nu s'a jucat de mai mult timp.

după cum imi spunea iubitul nostru Millo, un mare succes. Dar succesele din alte vremi, mor mai tóte cu acele vremi. Astfel piesa de care vorbim, cu tot scopul cel frumos pentru care s'a jucat (căci s'a jucat în beneficiul Societății studenților universitari „Unirea“) și cu tóte focurile bengale ce coloriau în roșu sfirșitul fie-cărui act, spectatorii au fost în pré mic număr și entuziasmul fórte potolit. Piesa e în versuri, în versuri albe, ceea ce făcea pe actori să cânte, ier nu să vorbescă; acțiunea lipsește aprópe cu desăvêșire, intriga nu există, interesul e mort, limba schimonisită, plină de neologisme, după cum eră la modă pe timpul când trăia autorul. Altfel găsim câteva versuri, câteva idei frumoșe, cum:

Șoltuze, și mișelul devine un erou

Să-și apere când este nevêsta și copiii.

.....
Nu se forméză 'n temniți viteji . . .

și altele pe cari nu le-am putut prinde din causă că ori se perdeau într'un potop de cuvinte zadarnice, ori nu erau bine debitate, căci nu e tocmai un lucru ușor acela de a dice bine versurile și putem afirmă, că avem fórte puțin, fórte puțin actori cari să pótă interpretă mai binișor un rol scris în rënduri măsurate.

E de plâns că la noi actorii, în lipsa unei școle unde să fi putut învăță, nu se ostenesc cătuși de puțin pentru a-și câștigă prin ei ênșiși cunoștințele de car au atâta nevoie. I vedem interpretând rolé în versuri fără să aibă chiar cea mai mică idee de ce va să dică un vers; cu atât mai mult măsură, repaus, elisiune, etc. De-ací scâlcieturi de versuri ca aceste:

..... de-a dreptul peste colini,
în loc de:

..... de-a drept peste coline,

și câte înghițituri de silabe, și ce masacrări de versuri! S'ermani autori de piese 'n versuri, cât ve plâng! Sânt sigur că umbra repausatului Istrati a tresărit de necaz pe cea lume!

*

Și trecutul piesei me duse cu gândul la trecutul teatrului unde me aflam. Mi-aduc aminte, că aci unde ați se innalță cochetul hotel numit „Marele hotel Dacia“, odinoriă, eram copil p'atunci, se innalță vestitul han diș „Hanul Manuc“. Mi-aduc aminte încă d'acăsta întinsă zidire, de formă dreptânghiulară, a cărei parte interioriă eră încinsă cu un brău de galerii pe cari se deschideau ușile încăperilor. Curtea, în pantă, eră acoperită de tóte murdăriile din lume, ier în camere domniă o necurățenie proverbială. Zidirea avea două rënduri! Ea serviă de adăpost tuturor grecotelor și arnăuților ce viniau pe drumul Giurgului; tuturor arendașilor și negustorilor ce veniau pe drumul Craiovei din Vlașca și Teleorman. Aci poposiau tóte vestitele căruțe de birje fără arcuri și cu coviltire, tóte postaliónele cari mergeau la ori veniau dela Giurgiu și Craiova. Rëndul antăiu al fațadei principale, care da pe „ulița francesă“ astăzi „strada Carol“ eră ocupată de prăvălii. Tutungerii, pescării orientale, brașovenii, tóte erau aci formând un amestec ciudat de ramuri negustorești și de negustori. Astăzi nu mai e așa! Hidósa și infecta zidire de alta dată, a dat loc unui hotel destul de elegant. Câteva din vechile prăvălii boltite încă există, dar acum sânt curate, spoite, *modernisate*.

Ba de câți-va ani avem aci și o elegantă sală de spectacol: a doua din București, care a avut un trecut destul de frumos. O! prin câte fase n'a trecut

acesta sală dela construirea ei, care s'a făcut din îndemnul cunoscutului artist ambulant I. D. Ionescu! Și câți artiști, séu, mai bine đis, câte curiosități artistice n'am admirat pe scena ei, în vremile pe când Ionescu eră idolul Bucureștilor! În fie-care sêră ni se da nuoi spectacole, și în fie-care sêptemână ni se aducea nuoi artiști. Sala lui Ionescu eră cea mai bine garnisită căci spectacolele lui erau cele mai variate, atrăgătoare, distractive. Dar róta norocului nestatornică e și ómenii mai schimbători la gusturi de cât cerul la fețe! Într'o đi public se impučină, sala nu mai eră plină. Lumea se săturase de acest soi de spectacole variate care-istricase gustul de a mai merge la teatru. Și tóte silințele ce-și dede Ionescu se-și readucă spectatorii, tóte afișele sforăitoare cari băteau la ochi cale de o poștă făgăduind marea cu sarea (dar fără ca 'n realitate se dea ceva) fură 'n deșert. Astfel sala golindu-se din ce în ce, ajunse că odată fu gólă de tot și d'aci 'nainte tot așa. Și sêrmanul artist perdú nu numai tot ce căștigase în đilele de noroc, dar și ceea ce avusese.

— Sânt la os! — imi đise când l'am vêđut pentru cea din urmă óră într'o sêră din februar anul acesta, în vestibulul teatrului „Dacia“.

Jucă o trupă grecă compusă din artiști de contrabandă. Sala gemea de lume. Fiind pré cald, eșisem în vestibul, unde găsii pe Ionescu plângându-se că nu e incuragiat.

— La teatru românesc nu e nimeni, pe când la parodia asta grecăscă de spectacol, sala e plină. Veđi, brutarii, cărciumarii și simigii țin mai mult la naționalitatea lor de cât noi la a noastră!

Acum doi ani micul teatru „Dacia“ a fost întinsul câmp de luptă al lui Pascaly, și nu puțin réu a pricinuit asta Teatrului cel mare, de unde Pascaly eră gonit, căci toți veniau să vedă pe artistul sêrman, pe artistul iubit, pe artistul plebeu, și nimeni nu mergea la societarii mândri, la societarii privilegiați, la societarii aristocrați...

Dar conțenesc aci cu aceste amintiri cari altfel m'ar duce pré departe.

A. C. Șor.

Reuniunea femeilor române din Brașov.

— *Raportul comitetului pe anul 1881/2.* —

Comitetul s'a ocupat în ședințele din anul acesta cu agendele prescise în § 14 din statute și în genere se promoveze scopul Reuniunii. Din agendele pertratate și rezolvite în aceste ședințe are onóre comitetul a relevă următoarele:

1) Comitetul a dat și în anul acesta subvențiuni pentru școlele de fetițe și anume:

a) la școla din Sibiiu . . .	300 fl.
b) » » » Blaș . . .	400 fl.
c) » » » Brașov. . .	800 fl.
d) » » » Câmpeni . . .	50 fl.

în total: 1550 fl.

2) Pentru lucrurile făcute de elevele școlei de fetițe din Brașov la esposițiunea națională din Sibiiu, Reuniunea a obținut diplomă de recunoștință.

3) Averea Reuniunii s'a administrat în anul acesta prin dómna cassieră Agnes Dușoiu, purtând tóte afacerile cassei în cea mai bună ordine.

Averea Reuniunii a fost în anul trecut . . . . . 37968 fl. 88 cr.
anul acesta . . . . . 38567 fl. 49 cr.
se arată prin urmare un sporiu de : 598 fl. 65 cr.

4) S'a dat împrumut vêduvei Elena Irimie suma

de 500 fl. cu intabulare asecurată pe realități în valóre de 1300 fl.

5) Datorășul Katzbacher a vëndut o parte din moșia sa, și plătind 5 galb. a remas datorie de 15 galb. întabulată pe partea vëndută cu preț de 400 fl.

6) În anul acesta s'a arangiat o serată musicală cu loterie și dans. În partea musicală a acelei serate au contribuit dnele: Carolina Lengeru și Maria H. Ciurecu cu un duet, dșóra Solir cu o piesă de piano, dl Baiulescu cu o piesă pe violină și membrii Reuniunii de cântări cu două coruri. Venitul curat al acestei serate a fost de 215 fl. 90 cr.

7) Comitetul constatând că multe eleve, fiind fôrte sêrace, nu-și pot procură materialul necesar pentru lucru de mână, a dispus ca se se dea materialul de lucru, și vëndându-se lucrurile făcute de eleve, după detragerea banilor dați pentru material, o parte din profit se se pună la fond, iêr o parte se se dea elevelor ca remunerațiune. În feul acesta se ajung două scopuri, a) se dá elevelor lipsite de mijlóce materialul necesar pentru lucru, b) se îndemnă elevele la lucru și se deprind a-și prețui munca.

8) Se aduce cu plăcere la cunoșcinta onoratei adunări generale, că dl Ioan Dobrean a propus și în anul acesta gratuit caligrafia în clasa a V de fetițe cu o óră pe sêptemână. Comitetul propune ca se i-se voteze mulțumită protocolară.

Din tóte aceste se póte vedé că Reuniunea noastră a desvoltat o frumósă activitate în tóte privințele și comitetului nu-i remâne de cât se ve róge ca se luați acesta Reuniune sub scutul dvóstre cu aceeași bunăvoință și pe viitor, ca și până acum pentru ajungerea înaltului scop, care îl urmăreșce.

Brașov în 5/17 nov. 1882.

Comitetul
prin
Maria Secărean.

E e h o.

Valórea atestatelor.

— Vrei să intri în serviciu la mine ca bucătărăsă?!

— Da. Sper, că veți fi mulțamită cu mine. Sânt de două-đeci de ani, am servit în căsile cele mai bune și pot să ve arê 26 de atestate escelente.

*

— De câți ani ești, domnișóră?

— Dêcă ies cu tata, sânt de 18 ani; dar dêcă și mama se află cu noi, nu sânt decât de 15.

*

Nevêsta cântă la pian:

Ah! de-aș fi o păserea,
Ca să pot sburá departe
Și să ies din țera mea,
Să n'am mult de densa parte...

Bárbatul: Oh! dêcă te-ar ascultá Dumneđu!

Literatura și arte.

Călindar glumeț. A eșit de sub tipariu: „*Catavulhul Dracului*“, călindar glumeț pe anul 1883 pentru ómeni serioși compus de Un drăculeț cu pêrul creț“. Acest călindar, cu cuprins de 5 côle, afară de partea calendaristică, conține o mulțime de istorii glumețe, menunțușuri vesele, poesii amusante, anecdote și 25 de ilustrațiuni umoristice. Prețul unui exemplar e 40 cr. Se află de vëndare la administrațiunea „Familiei“ în Oradea-mare. Pe poștă mai puțin decât 5 exemplare

nu se trimit. Colectanții primesc dela 10 exemplare unul, al 11-le, gratuit.

Teatrul Național din București, precum anunțiarăm, a publicat în vîra trecută concurs cu două premii, unul de 1400 lei, altul de 1000, pentru cea mai bună piesă originală care i se va prezenta pînă la 31 oct. Espirînd termenul, comitetul a criticat piesele intrate la concurs. Precum aflăm din „Românul”, nu s'a dat nici un premiu înainte. Premiul al doile (1000 lei) s'a dat dlui Iuliu Roșca, colaboratorul „Familiei”, pentru drama în 5 acte și în versuri: „Féta dela Cozia”.

Concerte. La Oravița Reuniunea română de cîntări și musică a arangiat în duminica trecută în sala otelului „Cerbul de aur” a două producțiuni pentru anul curent. După esecutarea programei urmă dănt. — La Sibiu Reuniunea română de cîntări va arangia mîne duminică în 3 decembre un concert.

Un manuscris român vechiu. În călătoria sa prin Basarabia, dl Gr. Petrovan a găsit în sinul familiei sale materne, o cronică manuscrisă destul de voluminoasă și care cuprinde istoria Romei dela fundațiune pînă la cădere; istoria imperiului Roman de Orient, a imperiului Bizantin, a imperiului otoman pînă în secolul al XIV, istoria Evreilor și a Greciei antice. Afară de aceste mai cuprinde o serie de biografii a celor mai iluștri bărbați elini și romani. Nu se știe cine e autorul acestei cronice, de ore ce lipsesc câteva pagini dela început. Stilul se distinge prin simplitatea și frumusețea expresiunilor. Voind să desemne termenul de admirabil, sublim, măreț, dice: mirare de înălțime. Cuvîntul „stil” îl reprezintă prin termenul „stant” etc. Dl Petrovan are intențiunea a oferi Academiei Române cronică împreună cu mai multe cărți vechi românești găsite tot cu acea ocaziune.

Gramatica franceză teoretică și practică, după metoda Ollendorf, prelucrată pentru usul Românilor de M. Rudinescu, a eșit la București. Edițiune completă. 1 vol. de peste 400 pag. Lei n. 5.

C e e n o u ?

Hymen. Dl Nicolau Russu, învățător, la 20 nov. ș-a serbat cununia cu domnișora Carolina Comșa, fiica dlui Nicolae Comșa paroc gr. or. în Covasna, Transilvania. — Dl Nic. Petculescu, în duminica trecută ș-a ținut cununia cu domnișora Adela Corchici în Câmpeni.

Asociațiunea transilvană, precum aflăm din „Telegr. R.” a devenit proprietăreașă de case în Sibiu. Comitetul Asociațiunii a cumpărat conform unui concludus al adunării generale, casele din strada Morii nr. 8, cunoscute sub numirea veche „Leul alb”.

Pete în sôre. În Norvegia se arătă splendide aurore boreale. Pentru a șeptea ôră în anul acesta, ele coincid cu presința unor pete uriașe pe suprafața sôrelui. Este acum pe sôre o petă mai mare de cât pământul, care se pôte vedé cu ochiul liber.

Esercițiul medicinei în Austria. O d-sôră din Praga, care a luat la Zurich diploma de doctor în medicină, a cerut de curînd ministerului instrucțiunii publice din Austria recunoșterea acelei diplome liberată în străinătate sêu, autorisarea d'a fi admisă la esamenel facultății de medicină din Viena. Ministrul instrucțiunii publice și cultelor n'a dat urmare acestei cereri, prestând că persoanele de secul feminin nu sînt autorizate d'a esericiți medicina în Austria.

Regele Omoru. O môrte după care are să se plîngă fôrte mult, este aceea a regelui Omoru, unul din suveranii côiștei africane. El avea 706 femei! Ce

de lacrămi a să verse aceste nenorocite vêduve! Fiul cel mai mare al regelui Omoru, care se urcă acum pe tron, pe urmele gloriosului seu părinte, are deja 412... femei. Și când se gîndeșce cine-va că în Europa sînt ômeni cari cred că chiar o singură femeie este prę mult!

Necrolog. Ioan Pinciu jude regesc la tribunalul din Elisabetopole a repausat la 23 nov. în etate de 58 ani, lăsând în doliu pe consôrta sa Ana, pe fii Ioan, Valeriu, Emiliu, Aurelia, Maria, și Ana.

L o g o g r i f

de Aurelia German.

A, mi, or, de, gu, li, he, ing, res, me, e, do, ca, lo, as, ra, gar, co, la, es, a, co, sar, lin, di, ro, fag, ri, ga, tac, bal.

Din aceste 31 de silabe să se formeze 12 cuvinte ale căror litere inițiale cetite de sus în jos să dea numele unuia din primii bărbați de litere din timpul renașcerii literaturii noastre; ier cele finali cetite din jos în sus să dea numele unui renumit istoric român.

Însēmăntatea cuvintelor:

1) Un beliduce Italian. 2) Un riu în Spania. 3) Un titlu de amiciție. 4) Un renumit comandant frances din rebelul franco-teutonic. 5) Un instrument pentru desemn. 6) O abatere dela credință. 7) Întemeiătorul unei cetăți antice. 8) Un lacaș sinistru. 9) O persoană biblică. 10) O insectă stricăciôsă. 11) Un părinte a literaturii. 12. Cel mai necesar instrument pentru economie.

Termenul de deslegare e 14 decembre. Ca totdeuna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea problemei de șac din nr. 44:

Albul.

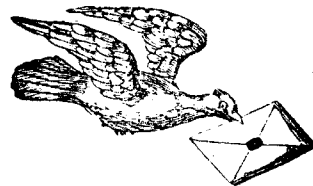
1. B 4 — B 5
2. E 4 — E 5
3. D 3 — C 5
4. G 2 — D 5

Negrul.

2. E 8 — B 5
  2. D 5 — C 4
- După plac.

Bine a deslegat-o dómna Lucreția de Görög n. de Pap în Orșova care a obținut și premiul.

Poșta Redacțiunii.

Dlui V. C. B. in B. Mulțămită și salutare cordială!

Dlui S. I. in B. A treia se va publică.

Dlui V. B. M. Fabula se va publică în nr. din decembre al „Ședetorei.”

Dlui dr. I. M. in S. A sosit tocmai în momentul din urmă, când nu s'a mai putut publică în acest număr. Va urmă în nr. viitor.

Dlui V. R. B. in B. A sosit. Mulțămită. Vom începe-o în nr. viitor.

Călinđarul șeptemânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele	
	v.	st.		resare	apune
Duminică	21	3	(†) Intrarea în bis.	7 46	3 53
Luni	22	4	S. Ap. Filimon.	7 47	3 52
Mărți	23	5	Păr. Amfiloche.	7 49	3 52
Mercuri	24	6	PP. Climent și P.	7 50	3 51
Joi	25	7	M. Ecaterina.	7 52	3 51
Vineri	26	8	Cuv. Alipie.	7 53	3 51
Sâmbetă	27	9	M. Iacob Persul.	7 54	3 50

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

Ca tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.